

चेतन कार्कीलाई सम्झँदा

- कपिल लोहनी *

वि.सं. १९९५ साल कार्तिक २२ गते स्याङ्गजामा जन्मनु भएका चेतन कार्कीको वाल्यकाल गाउँघरमा नै बितेको भएपनि उनी धेरै वर्षसम्म भारतीय सेनामा काम गर्ने आफ्ना बुवासँग भारतमा नै बसेर आफ्नो विद्यालय र विश्व विद्यालयको अध्ययन पनि उतै पुरा गरे । नेपाली गाउँले परिवेश देखि भारतका कैयन ठाउँहरूको सामाजिक र सांस्कृतिक परिवेशसँग परिचित चेतन कार्की सानैदेखि खासगरी रमाइला लोक शैलीका गित र नाचहरूबाट प्रभावित भएका थिए । भारतमा अङ्ग्रेजहरूको शासनकाल देखिनै नेपालका गाउँघरहरूबाट लोग्नेमान्छेहरू भारतमा सेनामा भर्ती हुन र अन्य विभिन्न काम गर्न जान थालेका हुन् । खासगरी प्रथम र दोश्रो विश्वयुद्धमा लाखौं नेपाली युवाहरू लडाइँमा मारिएकाले धेरै समयसम्म नेपालको जनसंख्यामा पुरुषको संख्या महिलाको अनुपातमा निकै कम रहेको थियो । यसरी मुग्लानमा जानु पर्ने बाध्यता र त्यहाँ गएर आफन्त घर नफर्कने विवशताहरूले गर्दा त्यतिबेला नेपाली गाउँ घरमा विरहका गीत संगीतहरूले नै प्रधानता पाएका थिए । तर चेतन कार्की जस्ता नेपाल र भारतका विभिन्न ठाउँका संस्कृतिसँग परिचित युवाले भने आफ्ना कृति माफत नेपाली गीत संगीतमा पुनः नयाँ रौनक थप्न सफल भएका थिए त्यतिबेला ।

उनले भारतीय विश्व विद्यालयबाट देहरादुनमा अरु नै विषयमा स्नातकोत्तर गरेको भएता पनि उनी कालान्तरमा नेपालका एक स्थापित गीतकार, कवि, पटकथाकार र फिल्म निर्देशक पनि बन्न पुगे । नेपालका र भारतका प्रवासी नेपालीका जीवनशैली र संस्कृतिको मिश्रण उनका कृतिमा पाइन्छ ।

२०२५ सालतिर बनेको नेपाली चलचित्र परिवर्तनका गीतहरूको लेखनदेखि लिएर पटकथासमेत उनैले तयार गरे । “बैनीको दया छ भने, रोदी घर मै नाचै नभन ।”, “बुभनै सकेनौ तिमीले, आँखाको भाका मेरो” जस्ता कालजयी गीतहरू उनले त्यही फिल्मको लागि लेखेका हुन् । त्यस्तै पछि उनले विश्वास, भूमरी तथा पहिलो प्रेम जस्ता नेपाली चलचित्रहरूको निर्देशन समेत गरे । फिल्म विश्वासले त निकै नै ख्याती प्राप्त गरेको थियो ।

नेपाली सिनेमाका पछिल्ला एपिसोडहरूमा तिनलाई सफलताको चुलीमा पुऱ्याउन राम्रा गीत रचना र संगीतले निकै मद्दत गरेका छन् । जस्तै उनैले लेखेका “तीजको रहर लौ न बरि लै”, “छोरीको जन्म हारेको कर्म”, “कान्छी हे कान्छी” जस्ता गीतहरूकै कारण पनि चलचित्रहरू निकै चलेका थिए भने ती गीतहरू जुनसुकै उमेरका व्यक्तिहरूका जिब्रामा अबै पनि झुण्डीएकै छन् । तारादेवी, अरुणा लामा, नारायण गोपाल, किरण प्रधान, प्रकाश श्रेष्ठ आदिले उनको रचनाका गीतहरू निकै मुग्धकण्डले गाएका छन् ।

उनले लेखेका कविता तथा गीतका संग्रह र लेख, निवन्ध तथा उपन्यास धेरै पाइन्छन् बजारमा । नेपाली भाषामा मात्र होइन, उनी हिन्दी र उर्दूमा पनि गीत, गजल र कविता-नज्महरू लेख्न माहिर थिए ।

व्यक्तिगत हिसाबले पनि उनि निकै हँसिला र सधैं मुस्कुराइरहने तथा ठट्टा गरिरहनु पर्ने मानिस थिए । कपाल निक्खर सेता भएका भएता पनि उनि ८० कटिसकेका व्यक्ति भनेर भट्ट भनिहाल्न सकिँदैन थियो । यो सब उनको मिजासिलो व्यवहार र युवाको जस्तो स्फूर्तिले गरेर नै भएको थियो ।

केही वर्ष अघिसम्म ललितपुरको दमकल कार्यालयको पल्लोपट्टी मेरो पनि नाताले ससुरा पर्ने शिवु गुरुङको एउटा किराना पसल थियो । सो पसल वास्तवमा आमदानी गर्ने हेतुले भन्दा पनि पुराना साथिभाइहरूले बात मारेर दिन बिताउने स्थल भएको थियो । सो पसलमा आउने नियमित व्यक्तिहरू मध्ये चेतन कार्की पनि थिए । उनिहरू त्यहाँ बसेर देश विदेशको खबर, साहित्य, चलचित्र, गीत, संगीत, खेलकुद, धर्म, संस्कृति, साईबाबाको स्मृति लगायत ज्ञानगुनका यावत कुराहरू गर्दथे भने आफ्ना कविता र गजलहरू पनि सुनाइरहन्थे । बेला बेलामा निकै हाँसो उठ्ने घटनाहरू पनि सुनाउँथे । म पनि केही पटक यस्ता गफहरू हुने बेलामा त्यहाँ पुगेको छु । एकचोटी त्यस्तै गफ भइरहेको बेलामा म मुस्कुराएको देखेर उनले “कपिल बाबु बसिबियाँलो !” भनेर मलाई ढाप मारेको मधुर सम्झना मलाई आजसम्म पनि आइरहन्छ ।

सो बसिवियाँलोको अखडा करिव एक दशक अघि बन्द भएपछि भने केही समय अघिसम्म उनी खासगरी ललितपुरको सेन्ट मेरिज स्कूल अगाडिको सानो पुस्तक पसलमा बसेर पढ्न तथा विभिन्न विधाका श्रष्टा साथिहरूसँग गफिन रुचाउँथे । युवावस्थामा आफुले शिक्षा हासिल गरेको ठाउँ देहरादुन उनका प्रिय ठाउँहरू मध्येको एक थियो । उनको निधन हुनभन्दा केही दिन अघि पनि उनी त्यतै गएर फर्के पछि ज्वरो आएर गालेकोले स्वास्थ्य परिक्षण गर्दा कोरोनाको संक्रमण देखिएको थियो । केही हप्ता नै छाउनीस्थित वीरेन्द्र सैनिक अस्पतालमा उपचार गर्दा पनि केही नलागेर नेपालका प्रख्यात गीतकार, साहित्यकार, फिल्म निर्देशक तथा पटकथाकार श्री चेतन कार्कीको २०७८ साल जेठ २ गते ८३ वर्षको उमेरमा देहावसान हुन गयो । उनका श्रीमती र दुई उनि जस्तै निकै हँसिला स्वभावका सुपुत्रहरू पारस र पंकज छन् ।

* लेखक विकास अर्थशास्त्री र पुर्वबैंकर तथा नेपाल एकल व्यक्तित्व समाजका अध्यक्ष समेत हुन् ।
२०७८ साल वैशाख २३ गते